

er mig ikke muligt at se med venlige Dine paa dette Forslag; fra hvilken Side jeg end ser det, synes det mig lige forkasteligt. Seg kan ikke se, at Arbejderne kunne være tjente dermed, ligesaa lidt som jeg kan se, at Staten kan være det. Hvad er der nu slet? Nu er der fra den høitærede Indenrigsminister udgaaet et Circulære, som opmuntrer alle Landets Kommuner til at lade saadanne Arbejder foretage og foretage dem extraordinært. Blicher dette Forslag vedtaget, vil der fra Regjeringen og Rigsdagen i Forening komme et Tilbud til Kommunerne om at melde sig for at faae Penge. Hvad er nu det tredie Skridt? Det er en almindelig Instruy fra Ministeriet til alle Embedsmænd af alle Brancher i Regjeringen, at de af al Kraft opmuntre Autoriteterne i Kommunerne til at foretage saadanne Arbejder, og dermed ere vi inde paa hele den Arbejdstheori, som praktisk i sin Tid er gjort i Gjærning i Paris af Keiser Napoleon den Tredie, men som tillige, om end maaske i en noget anden Form, doceres af vore mest fremskredne demokratiske Blade. Man vil sætte den ene kunstige Produktion iftedetfor den anden, man vil sætte en officiel Statsproduktion iftedetfor den private, og har den private været en kunstig, unaturlig og overdreven, kunne vi ganske forlade os paa, at Statens vil blive det i ti Gange høiere Grad. Mig forekommer denne Stund at være meget alvorlig, og hvor lidt jeg end kan haabe, at min Røst kan veie i nærværende Dieblik, kan jeg ikke Andet end paa det Bestemteste advare mod at gaa ind paa hele dette Princip. Det, vi have set af det praktisk, har været fordærveligt, hvor det har været brugt, og det, vi have hørt om det theoretisk, er i høi Grad umodent og uigjennemførligt. Den eneste Forklaring, jeg har kunnet se paa, at den høie Regjering har kunnet gaa ind paa dette Forslag, er den, at Uerpunkterne berøre hinanden og især i Liden, hvor man trænger til Alliancer. Seg vil ingenlunde deri lægge nogen Bestyldning, nogen Slags Insinuation; thi der er visse Følelser, der paa-trænge sig saa umiddelbart, at man handler efter dem uden egentlig i selve Handlingens Dieblik at have de Konsekvenser klart for Die, de føre til. Seg kan ikke se Andet her i dette Forslag end en Haandskrænkning fra Reaktionen til Revolutionen i et trangt Dieblik, hvor man staar forlegen overfor en Mængde Spørgsmaal, som man dels ikke kan gjøre Noget ved, dels Intet vil gjøre ved og dels ikke veed, hvad man skal gjøre ved. Det er muligt, at dette er for haardt set og derfor ogsaa er for strengt sagt, men det har ikke været mig muligt at se Sagen paa nogen anden Maade. — Vender jeg mig til Forslaget under Nr. 12, er det ganske vist heller ikke tiltalende i og for sig. Det er ikke tiltalende, at vi i en Tid som vor, hvor det maa erkjendes, at den allerstørste Del af Landets Indbyggere i lang Tid have haft

fanlet sig Velstand og sidde i Virkeligheden saa langt fra under for haarde Betingelser, at vi vel maa kunne sige, at vi skulle lede efter det Tidspunkt i Historien, hvor der over det Hele har været saa megen Velstand i vort Fædreland, som der er for Dieblicket — jeg siger, at det ikke er tiltalende, at man i en saadan Tid møder frem, saa snart der har været nogle Ugers Trang for Arbejde, med et betydeligt Krav paa Statskassen for derigjennem at etablere om end just ikke noget nyt Princip, saa dog en hel ny Bei, ad hvilken man vil afhjælpe denne Trang. Seg kan ikke Andet end erkjende, at der muligvis hist og her findes nogen Arbejdsløshed, og jeg kan ikke Andet end erkjende, at det vilde være i høi Grad baade tidsvarende og smukt, om de private velstaaende Behoere og selve Kommunerne toge Hensyn dertil og imødekam den Trang, der er tilstede, saa beredvillig og fyldestgjørende, som det i Virkeligheden bør ske. Det finder jeg saa overordentlig rigtigt. Men at det skulde allerede nu være paa Tide at ty til Statskassen til en almindelig Udfriwing over hele Landet til Fattigbyrden, det er jeg meget langt fra at kunne erkjende. Men, som sagt, man har staaet noget raadvild overfor dette Spørgsmaal, og det har trængt sig paa ude fra; den høie Regjering har, efter at være trængt ude fra, trængt sig paa med sit Forslag, og jeg finder det ganske naturligt, at Andre da stille deres ved Siden for at vise, paa hvilken Maade de ville foretrække at give en saadan Hjælp. At det er det Offentlige, der efter Grundloven har den Pligt at forsørge dem, der ikke kunne forsørge sig og Sine, er Noget, som jeg tænker, vi ikke mere skulle behøve at tvivles om, og naar det Offentlige har denne Pligt og den Fattige den tilsvarende Ret til Forsørgelse, saa er det i Virkeligheden ikke nogen Bødselsforfæjel, men kun Forfæjel i Maaden, om denne Understøttelse udbetales af Statskassen eller udbetales af andre offentlige Kasser. Seg kan derfor forstaa, at ærede Kolleger ere komne til dette Tilbud om Understøttelse, der er gjort i Forslaget under Nr. 12. Man siger, at det skal være bedre at tilbyde de Trængende Arbejde end at tilbyde de samme Trængende Penge. Ja, mine Herrer, det er virkelig megen Udvil underkastet. Hvad vil man sige, om de smaa Haandværkere, som sidde ude paa Landet og mangle Kapital, for hvem Dyrtiden netop har opslugt Driftskapitalen? Skulde det ikke være bedre at tilbyde dem Penge end at tilbyde dem Arbejde, som de slet ikke kunne tage imod? Hvad sige de, mine Herrer, om de mange Kvinder omkring i Landet, som ikke kunne gaa paa Bearbejde og staa Sten eller gaa ud og grave Grøfter eller foretage sig andet Sligt, men som ere henviste til at sidde hjemme og foretage det saakaldte kvindelige Arbejde? Det vilde dog maaske være bedre at tilbyde disse Individier af Samfundet Penge, end at tilbyde dem